

**ЎЗБЕКИСТОН RESPUBLIKACISI OLIY VA ЎRTA MAHSUS TABLIM
VAZIRLIGI
MINISTERTVO VYSHEGO I SREDNEGO SPETSIALNOGO
OBRAZOVANIYA RESPUBLIKI UZBEKISTAN**

**TASHKENTSKIY GOSUDARSTVENNIY EKONOMICHESKIY
UNIVERSITET**

TOHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

**ЎЗБЕКИСТОНДА РАҚАМЛИ ИҚТИСОДИЁТНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА
МЕНЕЖМЕНТ ВА КОРПОРАТИВ БОШҚАРУВНИНГ АҲАМИЯТИ**

халқаро илмий-амалий конференцияси маъруза тезислари тўплами

**Ўзбекистон, Тошкент ш.,
2020 йил 20 май**

корхона бутун фаолиятида эришган унумдорлик кўрсаткичларида намоён бўлади. Самарадорлик унумдорлик кўрсаткичи сифатида натижа билан харажатнинг ўзаро ўлчамли бўлишини талаб қилади[5].

Бозор иқтисодиёти шароитида “самарадорлик” тушунчаси, гарчи, даромад олиш, харажатларни камайтириш, меҳнат самарадорлигининг ўсиши, фонд қайтими, рентабеллик ва ҳоказолар самарадорлик табиатига мос келиб, бозор иқтисодиёти талабларига зид келмаса-да, баҳо, фойда, даромад, харажат каби тушунчаларга қараганда кам қўлланилмоқда. Самарали ишлаш дегани, ўз моҳиятига кўра, мўлжалланган фойдани олиш, ноишлаб чиқариш харажатлари ва йўқотишларни камайтириш, ишлаб чиқариш қувватлари ва ишчи кучидан яхшироқ фойдаланиш, меҳнат самарадорлигини ошириш, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотнинг сифатини яхшилашни англатади.

Бозор шароитлари тегишли кўрсаткичлар ва иқтисодий самарадорлиги баҳоланиши мезонларининг ишлаб чиқилишини талаб қилади. Бир неча базавий кўрсаткичлар мезонларини киритиш эҳтиёжи туғилади, улар асосида бошқарув тизими натижавийлиги баҳоланиши амалга оширилади, функционал тизимостилар ва бошқарув даражалари бўйича самарадорлик баҳоланиши талаб қилинади.

*Ж.Х. Рашидов, и.ф.н, доцент,
ТДИУ*

БОШҚАРУВ ТИЗИМИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ЖОРИЙ ҚИЛИШНИНГ САМАРАДОРЛИГИ

Бугунги кунда мамлакатимиз ўз тараққиёт йўлини нақадар тўғри танлаганлиги ислохотларнинг изчил кечаётганлигида, ҳар бир ўзгариш аниқ мақсадни кўзлаган ҳолда, мукамал ишланган дастурлар асосида амалга оширилаётганлигида ўз ифодасини топмоқда.

Ўтган давр мобайнидаги тажрибалар шундан далолат берадики, мамлакат иқтисодиётининг барқарор ривожланиши, унинг бошқарув тизими, фаолият юритаётган бошқарув ходимларининг раҳбарлик қобилияти ва уларнинг тажрибасига кўп жihatдан боғлиқдир. Раҳбар ходимлар иш самарадорлигини ошириш учун бошқарув жараёнида рақамли технологиялардан оқилона фойдаланишни тақозо этади.

Бошқарув тизимида рақамли технологияларни қўллаш, бугунги кунда ҳар бир раҳбар ходимнинг муҳим ва устувор вазифаларига айланган. Бу борада республика Президенти Ш.Мирзиёев шундай дейди: “Албатта, рақамли иқтисодиётни шакллантириш керакли инфратузилма, кўп маблағ ва меҳнат ресурсларини талаб этишини жуда яхши биламиз. Бироқ қанчалик қийин бўлмасин, бу ишга бугун киришмасак, қачон киришамиз? Эртага жуда кеч бўлади. Шу боис рақамли иқтисодиётга фаол ўтиш келгуси 5 йилдаги энг устувор вазифаларимиздан бири бўлади”[2].

Республикамызда рақамли иқтисодиёт инфратузилмаларини модернизация қилиш, бошқарув тизимида рақамли иқтисодиётни жорий қилиш

ва ривожлантириш борасида бир қатор меърий-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилинди. Жумладан, рақамли иқтисодиётнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улушини ошириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 28 апрелдаги “Рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукуматни кенг жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4699-сонли қарори қабул қилинди. Қарорда 2023 йилга келиб, рақамли иқтисодиётнинг мамлакат ялпи ички маҳсулотидаги улушини 2 бараварга кўпайтиришни назарда тутган ҳолда, шу жумладан, ишлаб чиқаришни бошқаришда ахборот тизимлари комплексини жорий қилиш, молиявий хўжалик фаолиятда ҳисобот юритишда дастурий маҳсулотлардан кенг фойдаланиш, шунингдек, технологик жараёнларни автоматлаштириш орқали уни жадал шакллантириш бўйича қўшимча вазифалар белгилаб берилди.

Шунингдек, мамлакатимизда рақамли иқтисодиёт ва электрон ҳукумат тизими инфратузилмаларини ривожлантириш ва модернизация қилиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 18 майдаги “Рақамли иқтисодиёт ва «электрон ҳукумат» тизими инфратузилмаларини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4321-сонли, 2018 йил 21 ноябрдаги “Рақамли иқтисодиётни ривожлантириш мақсадида рақамли инфратузилмани янада модернизация қилиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-4022-сонли ва 2018 йил 3 июлдаги “Ўзбекистон Республикасида рақамли иқтисодиётни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3832-сон қарорлари қабул қилинди.

Мамлакатимиз давлат бошқарувига рақамли иқтисодиёт тизимини қўллашни жадаллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 13 декабрдаги “Ўзбекистон Республикаси давлат бошқарувига рақамли иқтисодиёт, электрон ҳукумат ҳамда ахборот тизимларини жорий этиш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПФ-5598-сонли фармони қабул қилинди.

Давлат бошқарувида илғор давлат менежменти ва «ақлли» бошқарув принципларини жорий этиш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 28 ноябрдаги “Давлат бошқарувида илғор давлат менежменти ва «ақлли» бошқарув принципларини босқичма-босқич жорий этишга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги 959-сонли қарори қабул қилинди.

Давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг виртуал маконда иштирокини янада фаоллаштириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2018 йил 7 августдаги “Давлат ва хўжалик бошқаруви органларининг виртуал маконда иштирокини фаоллаштириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида” ги 622-сонли қарори қабул қилинди.

Юқорида келтирилган меърий-ҳуқуқий ҳужжатлар мамлакатимизда рақамли иқтисодиётни, бошқарув тизимига рақамли технологияларни жорий қилиш ва ривожлантиришнинг ташкилий, иқтисодий ва ҳуқуқий асоси бўлиб, бу борадаги ишларни янада жадаллаштиришга хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожаатномасига таъкидлаганидек, “Рақамли технологиялар нафақат маҳсулот ва хизматлар сифатини оширади, ортиқча харажатларни камайтиради. Шу билан бирга, мени жуда қаттиқ ташвишга соладиган ва безовта қиладиган энг оғир иллат – коррупцияни йўқотишда ҳам улар самарали воситадир”[2].

Бошқарув тизимида рақамли технологияларни жорий этиш унинг самарадорлигини ошириб, қуйидаги ҳолатларда намоён бўлади:

- корхонада бошқарув объектлари билан бошқарув субъектлари ўртасидаги ахборот алмашинув жараёнларини тезлаштиради;

- ишлаб чиқилган бошқарув қарорларини, вазифа ва топшириқларни қуйи буғинга тезкор етказилиши ҳисобига унинг ўз вақтида ижросини таъминлашга ёрдам беради;

- бошқарув процедуралари ва бошқарув операцияларининг тезкор бажарилишига хизмат қилади;

- ходимлар фаолиятининг оператив назоратини амалга оширишга ёрдам беради;

- корхонадаги бўлаётган жараёнларни мунтазам таҳлил қилиб бориш, вужудга келаётган муаммоларни ўз вақтида аниқлаш ва уларни ҳал этишни енгиллаштиради;

- глобал тармоқ орқали корхона ва унинг фаолиятига тегишли ахборотларни, жумладан, тезкор маълумотларни, қабул қилинган қонун ва қонуности ҳужжатларни ўз вақтида олиш ва улардан доимий хабардор бўлиб боришга ёрдам беради;

- хомашё ва бутловчи материаллар таъминотчилари ҳамда буюртмачи ташкилотлар билан турли иш ва хизматлар борасидаги ўзаро ҳисоб-китобларни амалга оширишда қулайликларни вужудга келтиради;

- статистика ва солиқ идораларига ҳисоботлар топшириш ва маълумотлар етказишни енгиллаштиради;

- молия-кредит муассасалари билан алоқалар ўрнатишга қулайликлар яратади;

- яратилган маълумотларнинг электрон базаларидан тезкор фойдаланишга имконият беради;

- тезкор ахборот алмашинувини амалга ошириш ҳисобига ортиқча мажлислар ўтказишни камайтириш, ташкилий ишларни енгиллаштириш, ортиқча жараёнларни камайтириш ҳисобига ва раҳбар ходимларнинг вақтдан самарали фойдаланишига ёрдам беради.

Хулоса қилиб айтганда, республикамиздаги корхона ва ташкилотларнинг бошқарув тизимида рақамли технологияларни қўллаш, бошқарув жараёнини енгиллаштириб, ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишга ёрдам беради.